

Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, γυναίκες και Ρομά

/ Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Ορθόδοξη πίστη

Το ιστολόγιό μας έχει την τιμή αγαπητοί αναγνώστες της «Αένας επΑνάστασης», να φιλοξενεί άρθρο του θεολόγου Θεόδωρου Ρηγινιώτη σ' ένα θέμα σημαντικό με κοινωνικές προεκτάσεις πέρα από τα θεολογικά του νοήματα. Τον ευχαριστούμε ιδιαιτέρως για την αποστολή του άρθρου. Εμείς ωφεληθήκαμε και το ίδιο ευχόμεθα και για σας. Ας έχουμε τις πρεσβείες του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού, μεγάλου Διδασκάλου του Γένους μας.

Ο άγιος, ισαπόστολος και μάρτυρας Κοσμάς ο Αιτωλός (24 Αυγούστου) ήταν ένας ιερέας και μοναχός του 18ο αιώνα, που, βλέποντας τους ορθόδοξους χριστιανούς σε κακή κατάσταση, λόγω της Τουρκοκρατίας, βγήκε από το Άγιο Όρος και γύρισε μεγάλο μέρος της Ελλάδας και Αλβανίας διδάσκοντας από χωριό σε χωριό.

Μίλησε όχι μόνο για το Χριστό, την αγάπη και την πνευματική ζωή, αλλά και παρακίνησε τους ανθρώπους να ιδρύουν σχολεία, τους καθοδηγούσε να μπολιάζουν δέντρα και γενικά τους βοήθησε σε όλους τους τομείς. Ο άγιος θανατώθηκε από τους Τούρκους με προτροπή Εβραίων, με τους οποίους ήρθε σε αντίθεση, που

ξεκίνησε από την επιμονή του να καταργηθούν τα παζάρια της Κυριακής (μέρα αργίας για τους χριστιανούς) και να μετατεθούν στο Σάββατο (που είναι όμως μέρα αργίας για τους Εβραίους, πράγμα που άναψε το μίσος τους).

Ο άγιος ήταν θαυματουργός ενώ ακόμη ζούσε και τον αναγνώριζαν ως θαυματουργό ακόμη και οι μουσουλμάνοι. Είναι δε γνωστό ότι προφήτευσε (με συγκεκριμένες προφητείες) την απελευθέρωση της Ηπείρου το 1912 και πολλά ακόμη γεγονότα και καταστάσεις.

Ο άγιος Κοσμάς εξαγόρασε και απελευθέρωσε με εράνους εκατοντάδες κοπέλες από τα τουρκικά χαρέμια. Στη διδασκαλία του, μιλάει ευθέως για την ισοτιμία ανδρών και γυναικών: «Ίσια την έκαμεν ο Θεός την γυναίκα με τον άνδρα, όχι κατωτέρα. Εδώ πώς τας έχετε τας γυναίκας, αδελφοί μου; [Απαντούν:] -Διά κατωτέρας. [Συνεχίζει ο άγιος:] -Ανίσως, αδελφοί μου, και θέλετε να είσθε καλύτεροι οι άνδρες από τας γυναίκας, πρέπει να κάμνετε και έργα καλύτερα από αυτάς. [...] Είμεθα άνδρες και κάμνομεν χειρότερα». «Τον παλαιόν καιρόν ήτο ένας άνθρωπος ονομαζόμενος Ιωακείμ, είχε δε και μίαν γυναίκα ονομαζομένην Άννα [σ.σ.: οι γονείς της Παναγίας]. Καλός και ο άνδρας, καλή και η γυναίκα, και από γένος βασιλικόν και οι δύο, αλλά η γυναίκα ήτο καλυτέρα. Πολλές γυναίκες ευρίσκονται εις τον κόσμον οπού είνε καλύτερες από τους άνδρας. Τι σε ωφελεί να καυχάσαι πως είσαι άνδρας, και είσαι χειρότερος από την γυναίκα και πηγαίνεις εις την κόλασιν και καίεσαι πάντοτε, και η γυναίκα σου να πηγαίνη εις τον παράδεισον να χαίρεται πάντοτε;».

Πιο κάτω επαναλαμβάνει την ιδέα ότι με τη γέννηση του Χριστού από την Παναγία η γυναίκα «ξεπλήρωσε την πλευρά που είχε δανεισθεί από τον άνδρα και του την εχρεωστούσε» (οπότε δεν ισχύει το «επιχείρημα» ότι ο άντρας είναι ανώτερος λόγω της πλάσης της Εύας από την πλευρά του Αδάμ). και συνεχίζει: «Πρέπει και συ, ω άνδρα, να μη μεταχειρίζεσαι την γυναίκα σου ωςάν σκλάβα, διότι πλάσμα του Θεού είνε και εκείνη καθώς και συ. Τόσον εσταυρώθηκεν ο Θεός δι' εσέ, όσον και δι' εκείνην. Πατέρα λέγεις εσύ τον Θεόν, Πατέρα τον λέγει και εκείνη. Έχετε μίαν πίστιν, ένα βάπτισμα. Δεν την έχει ο Θεός κατωτέρα. Διά τούτο την έκαμεν από την μέσην του ανδρός, διά να είναι ο άνδρας ωςάν την κεφαλήν και η γυναίκα το σώμα [σ.σ.: ασώματος κεφαλή δεν ζει]. Δεν την έκαμεν από το κεφάλι, διά να μη καταφρονή τον άνδρα. Ομοίως πάλιν δεν την έκαμεν από τα ποδάρια, διά να μη καταφρονή ο άνδρας την γυναίκα».

Λέει επίσης: «Εγεννήθη ο Κύριός μας από γυναίκα, διά να ευλογήση την γυναίκα... Εγεννήθη ο Κύριός μας από παρθένον, διά να προτιμήση την παρθενίαν... Εγεννήθη ο Κύριός μας από αρραβωνιασμένην, διά να ευλογήση τον γάμον».

Λέει επίσης για τους γονείς που αποχτούν κορίτσια: «Καθώς ο Ιωακείμ και η Άννα

δεν επροτίμησαν το αρσενικόν από το θηλυκόν [δηλ. όταν γέννησαν την Παναγία, δεν δυσαρεστήθηκαν που ήταν κορίτσι], έτσι και η ευγενία σας να μην προτιμάτε τα αρσενικά παιδιά σας από τα θηλυκά, διότι όλα τα πλάσματα, του Θεού είναι».

(Βλ. επισκόπου Αυγουστίνου Ν. Καντιώτου, Κοσμάς ο Αιτωλός, έκδ. Ορθοδόξου Ιεραποστολικής Αδελφότητας «Ο Σταυρός», έκδοσις 21η, Αθήναι 1998, σελ. 121, 123, 210-211, 216, 242).

Υπάρχει μια επίμαχη φράση του αγίου Κοσμά, που έχει προκαλέσει παρεξήγηση, ότι υποτιμούσε τη γυναίκα. Λέει κάπου ότι, αν κάποιος βλέπει να περνάει από τη μια πλευρά του δρόμου μια γυναίκα και από την άλλη ο διάβολος, πρέπει να περάσει από εκεί όπου περνάει ο διάβολος, αφού ο διάβολος, άμα κάνεις το σταυρό σου, φεύγει, ενώ η γυναίκα δεν φεύγει!...

Όμως αυτά τα λόγια ο άγιος τα είπε επειδή απευθυνόταν σε άντρες που είχαν την πρόθεση να γίνουν μοναχοί! Ολόκληρο το απόσπασμα, όπου συμβουλεύει τους υποψήφιους μοναχούς, λέει: «Αμή ωσάν θέλης να φυλάξης την παρθενίαν, πρέπει πρώτον θεμέλιον να βάλης την ακτημοσύνην και να μην έχης σακκούλαν, να μην έχει κασσέλλα [δηλ. να μην έχει καθόλου χρήματα] και να τηγανίζεις το σώμα σου καθώς τηγανίζεις το ψάρι με νηστείες, προσευχές, αγρυπνίες, διά να νεκρώνης, να ταπεινώνης την σάρκα, οπού είνε ένας λύκος, ένα γουρούνι, ένα θηρίον, ένα λεοντάρι» [Ωραία πράγματα λέει για τους άντρες, ε; Ας προσθέσουμε εδώ ότι ο μοναχός δεν επιθυμεί να γίνει «σωματοκτόνος», αλλά «παθοκτόνος» (όπως είπε ο άγιος Ποιμήν)]. «Και να φεύγης τον κόσμον, μα περισσότερον την γυναίκα. Και όχι πάλιν να μισής την γυναίκα, διατί είναι πλάσμα Θεού, αλλά τα πάθη που ακολουθούν οι άνθρωποι. Και αν τύχη και περάσης από ένα σοκκάκι και εις το ένα μέρος είνε η γυναίκα και εις το άλλο είνε ο διάβολος, να μην αποπεράσης εκείθεν οπού είνε η γυναίκα, μόνον από εκεί όπου είναι ο διάβολος, διατί κάνεις τον σταυρόν σου και φεύγει, μα η γυναίκα δεν φεύγει». Και κλείνει το ίδιο απόσπασμα με την απαραίτητη διευκρίνιση: «Και καθώς είνε δύσκολον το αρνί να συναναστρέφεται με τον λύκον και να μη φαγωθή [δύσκολον, λέει, όχι αδύνατον, αλλά λαμβάνει μέριμνα υπέρ του αδύναμου] ή τα λιανόξυλα με τα κάρβουνα και να μην καγούν, έτσι είνε δύσκολον ο καλόγηρος να συναναστρέφεται με γυναίκες και η καλογριά με άνδρες και να μην μολυνθούν και να σκανδαλισθούν» (ό.π., σελ. 261-262).

Μια απαραίτητη εξήγηση με την οποία και θα κλείσουμε: ο μοναχός και η μοναχοί δεν είναι «κατά του γάμου» (το τονίζουν ρητά οι Πατέρες της Εκκλησίας - δηλ. οι άγιοι διδάσκαλοι της Ορθοδοξίας - και το ξέρουν όλοι όσοι ασχολούνται σοβαρά με το χριστιανισμό), αλλά επιχειρούν την υπέρβαση του γάμου. Ο γάμος δηλαδή είναι ένωση με έναν άνθρωπο, με απώτερο σκοπό την επίτευξη της απόλυτης

αγάπης και μέσω αυτής της αγάπης να έρθει η ένωση με το Θεό, που είναι και ένωση με όλα τα όντα.

Αυτή η αγάπη μπορεί να είναι μονόπλευρη, και τότε αγιάζεται μόνον ο ένας - γι' αυτό οι άγιοι συμβουλεύουν τον/την σύζυγο που ταλαιπωρείται να εμμένει σ' αυτή τη σχέση, δηλ. σ' αυτή την αγάπη [ενδιαφέρονται βέβαια και για τον άλλο σύζυγο, άντρα ή γυναίκα, που πιθανόν θα σωθεί λόγω αυτής της αγάπης του άλλου, του αγίου μάρτυρα συζύγου του (τα ανθρώπινα κτήνη εμείς εδώ δεν τα σκοτώνουμε, όπως πιθανόν θα ήθελε κάποιος σκληρός ηθικιστής «ορθολογιστής», αλλά τα τρέφουμε και αγωνιζόμαστε μήπως σωθούν κι αυτά)].

Ο μοναχός λοιπόν επιχειρεί την ένωση με όλα τα όντα απευθείας, χωρίς να περάσει από το στάδιο της ένωσης με έναν άνθρωπο. Γι' αυτό, κατά τον περίφημο ορισμό του Βυζαντινού ιστορικού Ευάγριου, μοναχός είναι «ο πάντων κεχωρισμένος και πάσι συνηρμοσμένος» (ο χωρισμένος από όλους και ενωμένος με όλους). Γι' αυτό ο μοναχός δεν ωφελείται αν εγκαταλείψει το σκοπό του (ούτε κι αν τον διαστρεβλώσει), όπως και ο έγγαμος δεν ωφελείται αν εγκαταλείψει το δικό του δρόμο (ούτε κι αν τον διαστρεβλώσει).

Σημ.: Τα παραπάνω είναι απόσπασμα από άρθρο του γράφοντος με τίτλο «Και ο Θεός έπλασε τη Γυναίκα - Η θέση της Γυναίκας στο Χριστιανισμό».

Άγιος Κοσμάς και Τσιγγάνοι (Ρομά)

Για τις κοινωνικές και φυλετικές διακρίσεις (ρατσισμό), που τότε εκδηλωνόταν σε βάρος των Τσιγγάνων, ο άγιος ήταν κάθετος. Καταγράφεται δημόσιος διάλογός του με «γύπτον», δηλ. Τσιγγάνο (Ρομ), όπου καταγγέλλει την περιφρόνηση των άλλων σε βάρος του και τονίζει ότι οι πράξεις καταξιώνουν τον άνθρωπο, όχι η φυλή ή το χρώμα:

«Όλοι οι άνθρωποι, όλος ο κόσμος από ένα πατέρα και από μίαν μητέρα είναι και κατά τούτο είμασθεν όλοι αδελφοί, μόνον η πίστις μας χωρίζει.

-Είναι κανένας γύπτος, εδώ; Εσύ από ποιον είσαι παιδί μου; Αποκρίσου.

- Από τον Αδάμ και από την Εύαν, άγιε τον Θεού.

- Και σε καταδέχονται τούτοι οι τσελεπήδες δια αδελφόν;

- Μου λένε πως δεν πιάνεται η λειτουργία μου και με περιγελούν.

- Άκουε, παιδί μου, συ οπού είσαι γύπτος, ωσάν είσαι βαπτισμένος εις το όνομα της αγίας Τριάδος και φυλάγης τα προστάγματα του Θεού, πηγαίνεις εις τον Παράδεισον και χαίρεις πάντοτε, και εγώ οπού δεν είμαι γύπτος, ωσάν δεν κάμω καλά, πηγαίνω εις την Κόλασιν και καίομαι πάντοτε».

(Βλ. πηγή και σχολιασμό εδώ: Διδάσκοντας γύπτους και τσελεπήδες περί

περιτομής και αβατάρα «Ιθαγένεια» και «Ερώτημα περί της Αληθείας» σε συνθήκες πολυπολιτισμικότητας. – Θανάσης Ν. Παπαθανασίου).

Η Κόλαση, για να μη γίνουν νέες παρεξηγήσεις, ερμηνεύεται από τους αγίους Πατέρες ως η διαφορετική θέα του Φωτός του Θεού: όλοι οι άνθρωποι θα δούμε το θείο Φως. Εκείνοι που θα το δουν μέσα από την παραμόρφωση του εγωισμού και των παθών, δεν είναι κατάλληλοι να το δεχτούν και γι' αυτό θα το δουν σαν φωτιά.

Παράδεισος είναι η αποδοχή της αιώνιας αγάπης του Θεού και Κόλαση είναι η άρνησή της. Το θέμα φυσικά έχει πολλές προεκτάσεις που δε μπορούμε να αναφέρουμε εδώ (ολίγα: Τι είναι η Κόλαση; Ο Θεός ως «πυρ» και «φως»).

Σας ευχαριστώ.

Γράφει ο Θεόδωρος Ι. Ρηγινιώτης, θεολόγος

Επιμέλεια-τονισμοί: Σοφία Ντρέκου/Αέναη επΑνάσταση

Πηγή: sophia-siglitiki.blogspot.gr